

Nagy András

A NYOLC ÉVFOLYAMOS GIMNÁZIUMI KÉPZÉSRŐL

A Lehel Vezér Gimnáziumban a nevelőtestület mindig fogékony volt az új kezdeményezésekre, az új utak keresésére a nevelő-oktató munkában. Számtalan pedagógiai kísérlet (tagozatos osztályok, fakultációs oktatás, speciális nyelvi osztályok, magyar-orsz két tanítási nyelvű oktatás) után 1989-től kezdtünk el foglalkozni a nyolc évfolyamos oktatás gondolatával. Ehhez az oktatási törvény 1985-ös módosítása is kellett, mert ettől kezdve lehetett felbontani az addigi igen merev 8 + 4, illetve 8 + 3 évfolyamos általános + középfokú képzési szerkezetet. Az 1940-es évek végéig iskolánkban volt már jól működő 8 évfolyamos gimnázium.

A sort Budapesten a Németh László Gimnázium nyitotta meg Hoffmann Rózsa, akkori igazgató vezetésével. (A kiváló pedagógus szakember, korábban minisztériumi osztályvezető volt, ma pedig a felsőoktatásban dolgozik) Szép pedagógiai tervekkel, rengeteg előkészítő és szervezőmunkával 1989-ben indították az első ilyen osztályukat. Mondhatni, hogy akkortájt az egész ország (köztük mi is) a csodájukra járt a régi-új oktatási szerkezet, az engedélyezett egyedi tantervek, az általuk írott új tankönyvek tanulmányozására. A jó példa „ragadós” lett, a következő évben újabb néhány gimnáziumban elkezdtek a 8 osztályos gimnáziumi képzést. Könnyebben meg lehetett kapni az indításhoz az engedélyt, ha valamely gimnázium egy már engedéllyel működő iskola ún. követő iskolája lett. Pedagógiai koncepcióikat, tanterveiket tanulmányozva a gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium elképzelését és tantervét találtuk kedvezőnek, a mi elképzeléseinkkel leginkább szinkronban lévőknek. Miután kölcsönösen elfogadtuk egymást, a követő iskolájuk lettünk. Csatlakozott a követői csoporthoz megyénkből a jászapáti, a törökszentmiklói és egy egi gimnázium. (Jászárokszálláson később 6 évfolyamos gimnáziumi képzést indítottak).

A szükséges előkészületek és engedélyek (minisztérium, fenntartó) beszerzése után 1991 szeptemberében kezdhettük el a nagy menetelést. A minisztérium ragaszkodott az iskola „áteresztő képességének” megtartásához. Vagyis az évenkénti 4 érettségiző osztálynak nem szabad csökkennie. Ez eldöntötte, hogy nem lehet évfolyamonként 2 nyolc évfolyamos és egy 4 évfolyamos osztály, mert akkor évente csak három osztály érettségizik. A három párhuzamos 8 évfolyamos fel sem merült, mert egyrészt a korábban is jól működő, hagyományos 4 osztályost nem lett volna szabad, nem is akartuk megszüntetni. Az épületben ugyanis $8 \times 3 = 24$ osztály sem férne el délelőtt. Maradt tehát az évfolyamonkénti egy nyolc évfolyamos, valamint az évfolyamonkénti 3 osztállyal a négy évfolyamos oktatás. Ez összesen 20 osztály, akik jól kitöltik az iskolát. Addig 16 gimnáziumi és két gépíró osztály volt az iskolában. Az összesen 18 osztállyal korábban még kényelmesen elfértünk az épületünkben, az idegen nyelvi bontások és a fakultációs csoportbontások előtt.

A Városi Tanács végrehajtó bizottsága által (1990 tavaszán) támogatott elképzelésünk a nyolcosztályos indításáról az új Önkormányzatnál (1990 őszén) nem aratott osztatlan sikert. Elveszi a gimnázium a jó képességű 10 éves tanulókat a város általános iskoláiból, ahol így kevesebb tanuló és gyengébb csoportok maradnak - hangzott az egyik érv. A gimnáziumi tanulók „fejkvótáját” nagyobb összeggel kell kiegészítenie a fenntartónak, mint az általános iskolásokét, tehát így drágább lesz az oktatásuk, hangzott egy másik érv. Komoly viták után azonban az engedélyt megkaptuk.

A jelentkezők száma az elmúlt években 150 és 78 fő között váltakozott, mára 80 fő körül látszik állandósulni. A túljelentkezés miatt minden évben felvételi eljárást kellett

tartanunk. Eleinte mindenki írásbelizett, majd közülük a legjobb eredményt elérő 40–50 főt még szóbeli vizsgára is behívtuk. Az eltelt hónapok, évek során rengeteg tapasztalatot szereztünk, jót is, rosszat is. Eleinte a fiatal korosztállyal komoly nevelési problémáink voltak, tanároknak és „nagy diákoknak” egyaránt. Érdekes volt az a tapasztalat is, hogy a felvételi vizsgán elért tanulói eredménylista, a „rangsor” már az első években jelentősen megváltozott. Sok tanulónál a visszaesést arra vezettük vissza, hogy a tanulót „jól felkészítették” a felvételi vizsgára, itt azonban nem állta meg úgy a helyét az új osztálytársak között. Volt és van általános iskola, ahonnan szívesen küldik és fel is készítik a kis negyedikes tanulóikat a 8 évfolyamos gimnáziumba. Eredménynek tartják, ha ilyen iskolákba mennek tanulók. Más iskolák – félve a tanulói létszámuk fogyásától – nem örülnek, ha elmegy tőlük a kisdíák. A „jó felkészítés” – melyet számos esetben tehát visszaesés követett – kivédésére szinte évente változtattuk a felvételi vizsgánkat. Volt, amikor beszámítottuk a 2-4. évfolyamon szerzett jegyeket, volt, amikor nem. Volt úgy, hogy pszichológus vizsgálatát is igénybe vettük a felvételi elbírálásánál a képességek mérésére. Mára a dolog leegyszerűsödött és megállapodott. A miniszteri rendeletnek megfelelően be kell számítanunk a hozott jegyeket, és csak szóbeli meghallgatást szabad tartani, amelyen a szülő is jelen lehet.

Az, hogy sok jelentkezőnk van, jó is meg rossz is. Jó, mert így tehetséges, jó képességű tanulókat nagy számban vehetünk fel. Így, ha a jó adottságuk és előképzettségük mellé kellő érdeklődés és szorgalom is párosul, akkor csodálatos eredmények elérésére képesek egyenként és együttesen, egymást elismerve, biztatva is. De rossz is, mert igen sok, az előzőektől alig különböző eredményű tanulót kell elutasítanunk, akik lehet, hogy ugyanolyan jól teljesítenének nálunk, mint a felvettek. Ismerve természetesen a szellemi fejlődés konkáv és konvex típusát, azaz a korán érő és a későn érő típusú tanulókat. Továbbá a korán – 10 éves korban – jövő, nem várt elutasítás igen megviseli a gyermekeket és a szülőket is. Talán túlzás lenne azt mondani, hogy ellenséget szerzünk, de többnyire legalábbis barátot veszítünk a személyükben. Többen a nyolcadik osztály elvégzése után ezért már nem is jelentkeznek hozzánk a „most már akkor csak azért sem”, illetve a „majd megmutatjuk máshol, hogy eredményesen fog továbbtanulni a gyerek” elszánással.

Az egy osztályba felvett jó képességű, élénk, mozgékony, érdeklődő tanulók mindvégig komoly próbára teszik a tanáraikat, de főleg az osztályfőnöküket. Néhol már a harmadik osztályfőnök ténykedik, de ehhez persze az is hozzájárult, hogy a fiatal osztályfőnök tanárnőnek az anyai hivatásnak is meg kellett vagy meg kell felelniük. A tanulói mozgásra az jellemző, hogy inkább elmentek tanulók ezekből az osztályokból (elköltözés, tanulmányi nehézségek miatt), bár két esetben jöttek is más iskola nyolc évfolyamos osztályából, de csak onnan.

Az ilyen osztályaink tanulmányi eredményét, vizsga- és versenyeredményeit, közösségi tevékenységét, sokoldalúságát nézve azt mondhatom, hogy jó döntés volt a nyolc évfolyamos képzés indítása. Az eddig végzett három osztály érettségiző tanulójának mindegyikét első nekifutásra felvették az egyetemre vagy főiskolára. Átlagosan többen tesznek középfokú nyelvvizsgát, mint más osztályainkban. A 8 év alatt hozzászoknak az írásbeli és szóbeli vizsgákhoz, így az érettségire és felvételire való felkészülésük és az ottani szereplésük nyugodtabb és eredményesebb. Ezekben az osztályokban – főleg kisebb korban – a szülők a megszokottnál jóval nagyobb figyelemmel követik gyermekük tanulmányi munkáját. Folyamatosan jelzik észrevételeiket, legtöbben szoros és eredményes kapcsolatot tartanak az osztályfőnökkel és a szaktanárokkal.

Mit tanítunk ma a nyolcosztályosainknak? Az eredetileg engedélyezett egyedi tanterv kifutó jellegű lett, amikor a Nemzeti Alaptantervet be kellett vezetni a 6.(!) évfolyamon. 2001-től a kerettantervek bevezetése lett kötelező az 1., 5. és 9. évfolyamon. Ezek keményebben szabályozzák a műveltségi területeket, a tananyagot és az óraszámot is. Tehát erősen egységesítő jellegűek. Az elmúlt 8 évben tantestületünk kidolgozott egy tantervi mintát

és a fenti változások miatt egy-egy helyi tantervet. Így jelenleg sok mindent és sokfélét oktatunk nekik. A jövőben pedig a kétszintű érettségire való felkészítés fogja tovább árnyalni a képet. Jó lenne már egy kis stabilitás, egy kis „nyugalom” ezen a téren is. Mert, mint látható, az oktatásban csak egy dolog állandó, a változás. Ezt ugyan tréfálkozva szoktuk mondani, de itt teljesen igaz.

A változások, az újdonságok, a nehézségek ellenére sokan hisszük, hogy ez a képzési forma – természetesen nem általánosan, nem mindenhol és nem mindenkinek – jó, eredményes és megtartandó. Országosan – nyilván a központi fékező szándéknak is megfelelően – a gimnáziumok alig néhány százalékában van csak 8 vagy 6 évfolyamos oktatás. De a mi tantestületünk a pedagógiai programunk megalkotása, majd módosítása során egyöntetűen lándzsát tört az ügy mellett. Lelkesedésüket, elhivatottságukat, lelkiismeretes munkájukat nagyra értékelem, és ezúton is megköszönöm. Különösen azokét, akik tanítottak, tanítanak, osztályfőnökként, tagozatvezetőként tevékenykedtek a nyolc évfolyamos osztályokban. Mert az ottani munka különösen szép pedagógiai és szakmai kihívás, de egyben embert próbáló feladat is.

Tudjuk, hogy a mérleg két serpenyőjébe 8 év alatt kétszer annyi jó és kétszer annyi rossz kerülhet, mint négy év alatt. De én úgy érzem, hogy nálunk sokkal több a siker, az eredmény, és az öröm, mint a kudarc, a vereség és a keserűség. Ráadásul az utóbbiak hamarabb fakulnak az ember emlékezetében, mint az előbbiek. Látjuk továbbá a tanulóink és szüleik érdeklődését és elvárásait a 235 éves iskolánk színvonalas, odaadó nevelő-oktató munkája iránt. Jó tudni, hogy számítanak ránk. Jó tudni, hogy bíznak bennünk, hiszen sokan akarják idehozni a gyermeküket a nyolc vagy a négy évfolyamos osztályba. Ezzel a tudattal kell minden reggel újra felkelnünk, s felkészülten, lelkiismeretesen végeznünk a munkánkat. Mert a tanítványaink várnak bennünket, számítanak ránk. Mi pedig vállaltuk és akarjuk ezt a munkát. Örömmel fogadjuk diákjainkat, és szeretjük a hivatásunkat.